

ÉLMÉNY?
TERMÉSZETESEN!

DR. FAZEKAS SÁNDOR
vidékfejlesztési miniszter

Tisztelt Olvasó!

A kiadvány, melyet a kezében tart, több értelemben is hiánypótló összeállítás, hiszen a Magyar Nemzeti Parkok programkínálata helyett sokkal inkább olyan érzéseket, élményeket helyez előtérbe, amelyeket bárki maga is átélhet, ha felkeresi tíz nemzeti parkunk valamelyikét.

Az elmúlt években alkalmam volt valamennyi nemzeti parkba ellátogatni, ahol igazi természeti csodákat láttam – olyanokat, amelyekről sokan úgy gondolják, hogy messzi földre kell utazniuk érte. Hazánk területének nemzetközi viszonylatban is jelentős része, mintegy tíz százaléka áll természetvédelmi oltalom alatt. Ebbe a nemzeti parkok mellett, több tájvédelmi körzet és természetvédelmi terület is beletartozik, melyek felejthetetlen látványt és páratlan élményt tartogatnak.

Sokan csendre, nyugalomra vágnak, míg mások épp ellenkezőleg, a kalandot, kihívást keresik, új felfedezések örömeit kutatják. Az ország tíz nemzeti parkja mindenkinek megadja, amit keres; békét, feltöltődést, kalandot, színes élményeket vagy éppen új ízeket.

Világörökségi területek – barlangok vagy puszták –, natúrparkok és geoparkok, széles folyók, végtelen mezők, sűrű erdők borította hegyek váltják egymást. Mindez bemutatja Magyarország megunhatatlan szépségét, így arra biztatom önt is, hogy nyaralása tervezésekor a hazai természeti csodák felkutatását se hagyja ki a felmerülő lehetőségek közül, hiszen a csoda néha közelebb van hozzánk, mint azt bármikor is gondoltuk volna.

Dr. Fazekas Sándor

CSEND ÉS NYUGALOM

„Annyira hozzászoktam a nagyváros zajához és nyüzsgéséhez, hogy szinte már természetesnek tűnik számomra. Talán ezért is érzem oly varázslatosnak, ha az igazi természet vesz körül. Békessége ellazít és megnyugtat, csendje segít jobban odafigyelnem azokra, akik igazán fontosak nekem.”

Kikapcsolódásra mindannyiunknak szüksége van. Teendőkkel zsúfolt, feszes ritmusú hétköznapjaink során gyakran vágyunk olyan helyekre, ahol kipihenhetjük fáradalmainkat. Vannak, akik távoli tájak népszerű üdülőhelyeitől remélik ezt. De azok, akik mindenekelett a nyugalmat és a csendet keresik, sokkal közelebb is megtalálhatják az ideális helyszínt – nemzeti parkjaink a békesség oázisaiként várják

őket. Védett területeinken az élővilág és a táj megkülönböztetett gondoskodást élvez, ami magában foglalja a természetes háborítatlanság megőrzését is. Aki meglátogat egy hazai nemzeti parkot, néhány órára vagy napra maga mögött hagyhatja a nagyvilág minden zaját és feszültségét, és a természet oltalmazó csendjében adhatja át magát a tökéletes testi és lelki felfrissülés élményének.

SZÉPSÉG ÉS EGÉSZSÉG

„Nemrég a barátom megkérdezte, mit kérek a születésnapomra. »Valami szépet« – mondtam neki, mire elmosolyodott, majd pár nap múlva meglepett egy hosszú hétvégével az Órségi Nemzeti Parkban. A kívánságom teljesült: az ott töltött pár nap alatt szebbnél szebb helyeket találtunk – többet is, mint gondoltam volna.”

Nemzeti parkjaink tájait és élővilágát látva úgy érezhetjük, mintha a természet ősidők óta azon munkálkodott volna, hogy a mai látogatók lelkét a romlatlan szépség varázslatos érzetével töltsse el. Ehhez hozzájárul az értékek rendkívül gazdag tárháza is: a mozgalmas domborzat, a különleges felszín alatti kincsek, az élővilág sokszínűsége mind a bőség benyomását kelti a vendégekben. De legyen szó akár széles panorámákról vagy akár csak egy pompás vad-

virágról, egyvalami közös bennük: szépségük titkon beköltözik a látogatók lelkébe, hogy aztán még évek múltán is úgy emlékezzenek, igazi kincsekkel gazdagodtak, amikor valamely hazai nemzeti parkban jártak. Ráadásul a látvány szépsége összekapcsolódik az egészség élményével: a tiszta levegő, a mozgásra csábító ösvények vagy a föld mélyéből fakadó források egyaránt életerővel töltik fel testüket.

KALAND ÉS KIHÍVÁS

„Régebben sokat kirándultam a szüleimmel, de ahogy nagyobb lettem, ezek az erdei séták már nem tudtak lekötni. Aztán egyszer egy osztálytársam hívott, hogy próbáljam ki vele a barlangászt. Bár elsőre eléggé nehéz volt, amint egy kicsit belejöttem, már nagyon élveztem. Azóta már magam is keresem az újabb kihívásokat.”

Az ember hosszú ideje igyekszik uralkodni a természetben. Mára sok tekintetben felülkerekedett, de a háborítatlan természettel való találkozás még mindig kihívást jelent. Utak, járművek és liftek híján hamar átérezzük, hogy mennyire elkényelmesedett élethez szoktunk – de azt is, hogy milyen felszabadító érzés lehet időnként a saját erőnkre és leleményességünkre hagyatkozni. Nemzeti parkjainkban ezt az érzést is átélhetik a látogatók, az aktív időtöltési lehetőségek

széles kínálatából válogatva. A különleges környezet a maga változatos domborzatával és izgalmas felszín alatti világával pedig még a viszonylag egyszerű tevékenységeket is kalanddá alakíthatja, próbára téve erőnlétünket, ügyességünket vagy tájékozódási képességünket. De akkor sem fogunk csalódnani, ha kifejezetten „adrenalin fokozásra” vágyunk: a hazai nemzeti parkok által kínált kalandturisztikai programokon garantáltan szaporább lesz a pulzusunk.

FELFEDEZÉS

„Miként a legtöbb mai iskolásnak, az én gyerekeimnek is az internet jelenti jórészt a »világot«. Ám amióta elkezdünk olyan helyekre járni, ahol személyesen is találkozhatnak a természettel, ráéreztek az igazi felfedezés ízére. A fiam most fotóblogot vezet az erdei rovarokról, a lányom rajzai pedig tele lettek virágokkal és madarakkal.”

A világ megismerésének, felfedezésének vágya az egyik legemberibb vonásunk. Korunkban rengeteg ismeretanyaghoz férhetünk hozzá különösebb erőfeszítés nélkül – ugyanakkor sokszor a szűkebb környezetünket sem ismerjük. Pedig meglepetésekkel teli „kincsestárak” várnak minket szinte karnyújtásnyira: nemzeti parkjaink természeti különlegességekben és számos kulturális értékben gazdag világa a felfedezővé válás élményét kínálja minden látogatójának,

kicsiknek és nagyoknak egyaránt. A látogatóközpontok, tanösvények és más bemutatóhelyek kialakítása a laikusok számára is élvezetessé teszi a természettel való találkozást. A védett természeti területek „mikrokozmoszainak” sokfélesége és az évszakok változásához kötődő jelenségek pedig garantálják, hogy akár hosszú évekre-évtizedekre való felfedezni való várja a szórakozva tanulás örökifjú híveit.

A TERMÉSZET ÍZEI

„A természetjárást szeretem összekapcsolni a természetes ízek élvezetével. Nekem legalábbis az itt kínált, hagyományos receptek alapján készült finomságok ezt jelentik. És ezekben a régi falvakban még a vendégszeretet is jóval több, mint egyszerű kötelesség – valóban ott él a helyiek szívében.”

Ma az asztalunkra kerülő élelmiszerek zöme – csakúgy, mint a minket körülvevő használati tárgyak színe-java – nagyipari termék. A „ház táján” termelt finomságokhoz egyre ritkábban jutunk hozzá. A hagyományos módon termesztett alapanyagokból, féltve őrzött receptek alapján készült ételeket és italokat éppen ezért különleges ínycsiklósággal értékeljük. A hazai nemzeti parkok szakemberei szigorú feltételeket határoztak meg a természet- és környezetkímélő

módon termelt élelmiszerek minősítésére. A Nemzeti Parki Termék védjegy nemcsak a „tisztá forrást” igazolja, hanem azt is garantálja, hogy hamisítatlan tájjellegű zamatokból, a magyar föld terményeinek javából kapunk ízelítőt. De a becses hagyományok nemcsak a konyhaművészetben élnek: jelen vannak a különféle kézműves tevékenységekben is, amelyek értékes és hasznos termékekkel segítenek abban, hogy a látogatás igazán emlékezetes maradjon.

AGGTELEKI NEMZETI PARK

Varázslatos cseppkőbarlangok és hucul lovak birodalma

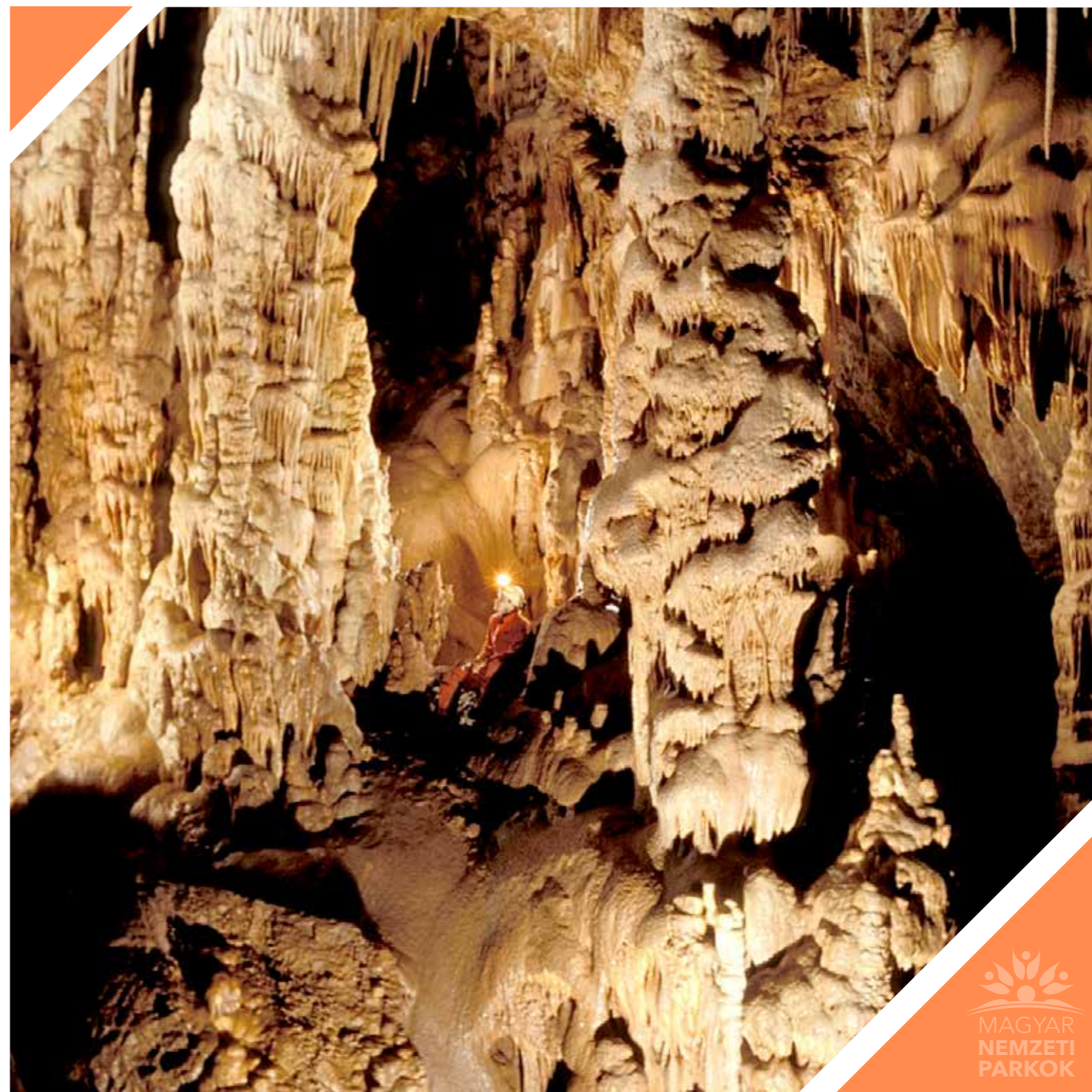
A Baradla-barlang varázslatos cseppkőbirodalma mindig ámulatba ejti a látogatókat. A természet játékos szobrászmesterként, évmilliók alatt hozta létre ezt a különleges műalkotást, amely változatos formáival és roppant méreteivel egyaránt lenyűgözi vendégeit. A barlangok mélyének csendje és nyugalma pedig mintha a felszínen is folytatódna: lankás kaszálók, virág borította mezők, szelíd dombhátak és barátságos emberek lakta békés falvak várják a kikapcsolódni vágyókat. A nemzeti park tájait egész évben szabadon járja a Kárpátok pónijának is nevezett hucul lovak legnagyobb hazai ménese.

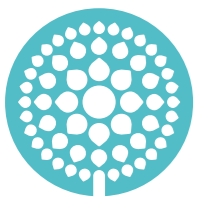

Az Aggteleki-karszt területén létrehozott nemzeti park legfőbb értékeit a mészkővidék különleges felszíni formái és felszín alatt húzódó barlangjai alkotják. A nemzeti parkban 280 kisebb-nagyobb barlang található, amelyek 1995-ben – a Szlovák-karszt barlangjaival együtt – felkerültek az UNESCO Világörökség-listájára. A nagyközönség számára megnyitott barlangokban különböző hosszúságú és nehézségi fokozatú túrák közül válogathatunk – a kínálat a pihentető sé táktól a barlangász expedíciók világát

idéző overallos kalandtúráig terjed. A Jószaftó mellett elterülő szép legelőn hucul lovas programok gondoskodnak a szórakoztató kikapcsolódásról: vezetősáras és terepi lovaglás, gyermeklovagoltatás és sétakocsizás, télen pedig szánozás várja az érdeklődőket. A helyi ménesre épül a környék egyik legnagyobb rendezvénye is minden augusztusban: a Jószaftói Hucul Lovasnapok és a Nemzetközi Patkolókovács Verseny. Jószaftón és Szögligeten különféle rendezvények, ökotúrák, kézműves-foglalkozások, táborok és erdei

iskolai programok sokasága várja a családokat és a gyermekcsoportokat. A nemzeti parktól keletre, a Zempléni Tájvédelmi Körzetben a sűrű erdők borította gyönyörű hegyvidéki táj mellett Boldogkő, Füzér és Regéc várának festői romjai vonzzák a tartalmas pihenés híveit. A hegyek lábánál fekvő Tokaj-Bodrogszeg Tájvédelmi Körzet pedig az ország egyik legszebb vízitúrázó területe, ahol tavasztól őszig kalandos élményekben lehet része a természetes értékeiket őrző szelíd folyók szerelmeseinek.

Balaton-felvidéki
Nemzeti Park

BALATON-FELVIDÉKI NEMZETI PARK

A természet élménye a Balaton mellékén

Legkedveltebb üdülőhelyünk, a Balaton környéke a legszebb hazai tájak közé tartozik. Szépségéhez hozzájárulnak a vidéket valaha uraló vulkánok látványos maradványai, a domboldalakra sokféle felkúszó, nagy gonddal művelt szőlők, és persze a számos helyről feltáruló panoráma elmaradhatatlan főszereplője, a Balaton mindig változó színű víztükre. A tópart nyári forgatagától pár percnyi távolságra a látogatót egy különleges univerzum várja, amely gazdag élővilágával, féltve őrzött értékeivel és kulturális kínálatával változatos és izgalmas élményeket ígér.

A mai Balaton környékén 3-4 millió éve aktív vulkáni tevékenység zajlott. Erre emlékeztetnek a Tapolcai-medence jellegzetes tanúhegyei, köztük a Balaton panorámáját meghatározó Badacsony. Magaslataikról lélegzetelállító látványban gyönyörködhetünk. A hajdanvolt vulkánok öröksége a Tihanyi-félsziget is az egykori kráterek helyén kialakult Belső- és Külső-tóval, illetve a sokféle látható gejzirkúpokkal.

A természet erői másutt is gondoskodtak a táj különlegességéről: a Káli-medence kőtengerei, Tapolca tavasbarlangja vagy a balatonedericsi Csodabogyós-barlang a természeti szépségek rajongóinak és a kalandra vágyóknak egyaránt emlékeztető élményeket kínálnak. A Bala-

ton-felvidék szívében, a Káli-medencében elhelyezkedő Salföldi Major számos őshonos háziállatnak ad otthont, állatsimogató és gyógynövénykert várja az ide látogatókat.

A Kis-Balaton a rendkívül gazdag madárvilág és a háborítatlan vízi környezet teszi vonzóvá. Az itt található Diás-szigeten – amely Fekete István Tüskevár című regényének egyik jellegzetes helyszíne – szakvezetés, csónaktúra, madárles és fotósafari lehetősége várja a látogatókat. Hazánk legnagyobb bivalycsordája is a Kis-Balatonon, a Kápolnapusztai Bivalyrezervátumban tekinthető meg.

A Balaton-felvidék falvai hazánk legjobban megőrzött hagyományos települései közé tartoznak. A felfedező kedvű

látogatók számos szép, zsúpfedeles parasztházat, több festői várromot és ódon templomot csodálhatnak meg utcáikon barangolva. A programból természetesen nem maradhat ki a méltán híres balatoni borok megköstölése sem, amelyeket mintha a tó felszínén táncoló napsugarak tettek volna oly derűssé és zamatossá.

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság működési területéhez további védett területek tartoznak, köztük a Magasbakonyi Tájvédelmi Körzet, amelynek szívében, Bakonybélben van hazánk és egyben Közép-Európa legmodernebb csillagászati ismeretterjesztő centruma, a méltán népszerű Pannon Csillagda.

MAGYAR
NEMZETI
PARKOK

BÜKKI NEMZETI PARK

Bércek a bükkösök fölött

Hazánk legmagasabban fekvő nemzeti parkját a szinte végeleáthatatlan bükkerdőkkel borított hegyoldalak, a fenséges kilátást nyújtó „kövek” vonulata és a Bükk-fennsík tarka virágos rétjei teszik változatossá. A romantikus Lillafüred és a festői szépségű Szalajka-völgy mellett a mélybe nyúló barlangok, a változatos túralehetőségeket kínáló gyalogos és kerékpáros útvonalak, továbbá megannyi természetismereti bemutatóhely gondoskodik az emlékezetes élményekről.

A Bükk hatalmas mészkőtömbjét évmilliók természeti erői alakították, változatos karsztjelenségeket hozva létre. A hegységet mély szurdokvölgyek szabdalják, felettük büszke bércek magasodnak, a fennsík hullámos felszínét pedig víznyelők, zombolyok és dolinák tarkítják. A Bükk különleges természeti jelenségei közé tartoznak a barázdákkal, üregekkel tagolt, lyuggatott mészkőfelszínek, a karmező (,ördögszántások”) is.

A felszín alatt kiterjedt barlangrendszerek húzódnak – az ismert hazai barlangok több mint egynegyede itt található. Néhány barlangban különleges cseppkőképződményekben gyö-

nyörködhetünk, míg másoknak kultúrtörténeti jelentősége van a bennük feltárt régészeti leletanyag miatt. Az ember és a táj harmonikus együttélése a későbbi történelmi emlékekben is tetten érhető: a magaslatokon sáncok, föld- és kővárak maradványaival, a hegyoldalakban és a völgyekben klostorromokkal találkozhatunk.

Az ezüstös törzsű, sudáran magasba szökő bükkfák alkotta erdők nyáron is hűs kirándulóhelyet biztosítanak a hegység lábánál és a fennsík peremén fekvő kis falvak a csendes, békés pihenés lehetőségét kínálják, míg a szurdokvölgyek és a meredek hegyoldalak

sportos kalandozásra csábítanak. A nemzeti park élővilágának és különleges formakincsének mélyebb megismerése iránt érdeklődők pedig nem hagyhatják ki programjukból a Felső-tárkányi Nyugati Kapu Látogatóközpont felkeresését.

A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság gondozza Észak-Magyarország egyik legizgalmasabb bemutatóhelyét, az Ipolytarnóci ősmaradványok természetvédelmi területet is, ahol több millió éves mamutfenyő-maradványok és megkövült őslénylábnyomok őrzik egy rég letűnt világ nyomait. A múltidézt szakvezetés és 4D-s mozi teszi még élvezetesebbé.

DUNA-DRÁVA NEMZETI PARK

A vadon élménye élő folyók mentén

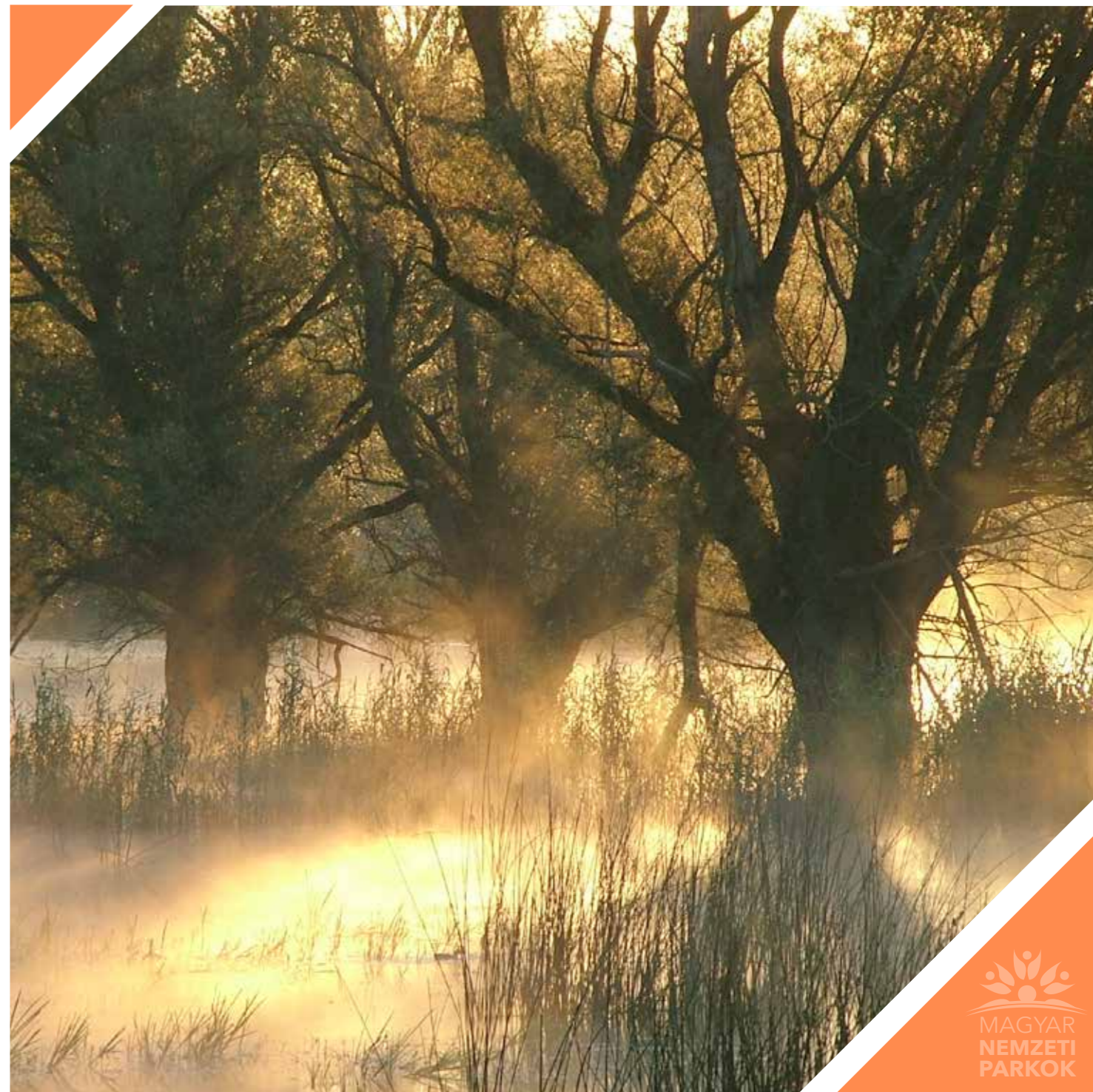
A Dél-Dunántúl nagy folyói – a Duna és a Dráva – évezredek óta fáradhatatlanul alakítják a környező tájat. Jóllehet, az utóbbi századokban e munkából az ember is kivette a részét, a vízközei területeket ma is sok helyütt az ősi vadon borítja. A folyókat övező ártéri erdőket és mocsaras réteket rendkívül változatos élővilág népesíti be, számos ritka növény- és állatfajjal. A határ menti fekvés a nemzeti parkokban megszokottnál is nyugalmasabbá teszi e területeket, amelyek a csendes megfigyelés mellett kalandos vízi-, kerékpáros és gyalogtúrák számára is elsőrangú lehetőségeket kínálnak.

A nemzeti park méltán leghíresebb része a Sárköz területén található Gemenci erdő. A tájat a Duna uralja, magas vízállás esetén elárasztva az erdő egy részét is. Ehhez régebben a környéken élők is hozzájárultak, akik „fokok”, azaz részben természetes, keskeny csatornák révén biztosították hajdan a belső területek vízzel való ellátását, segítve az erdő és az ott élő gazdálkodók megélhetését. Az erdő ma is élettől virul, ligeteit gímszarvasok és vaddisznók mellett olyan ritka madarak lakják, mint a jégmadár, a rétisas és a fekete gólya.

Hasonlóan gazdag élővilág jellemzi a Gemenctől délre fekvő Béda-Karapancsa térségét, ahol a háborítatlan ártéri erdők mélyén zavartalanul pihennek meg a fekete gólyák, a kis és nagy kócsagok, a kanalas gémekek. Igazi ökoturisztikai paradicsom ez a vidék, különleges élményekben részesítve a madarakat megfigyelni vagy fényképezni vágyó látogatókat. Emlékezetes kalandot ígér egy drávai vízitúra is. Legtisztább és egyik legvadregényesebb folyónkat kenuban lapátolva, szervezett formában járhatjuk végig. A víz felett és a partokon

csak úgy burjánzik az élet: a folyót kísérő kavics- és homokpadokon élő madarak pedig a vízről is könnyen megfigyelhetők. A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságához tartozó további területekre is érdemes ellátogatnunk: Mohácson adózhatunk a hajdani csatában elesett hősök emlékének, Abaligeten felfedezhetjük a cseppkőbarlangot, a Zselicben, Európa egyik legkisebb fényszennyezésű területén pedig szervezett éjszakai túrákon a csillagos égbolt látványában gyönyörködhetünk.

DUNA-IPOLY NEMZETI PARK

Nemzeti park a Dunakanyarban

Akár a találkozások parkjának is nevezhetnénk e gyönyörű és régóta igen népszerű vidéket hazánk szívében. Itt található a Kisalföldön elkényelmesedett Duna a Börzsöny és a Visegrádi-hegység meredeken magasba szökő ormaival. Itt sorakoznak a középkor magyar királyi dinasztiáinak becses emlékei. Itt érintkezik a főváros pezsgő élete az erdő borította hegyek csendes nyugalmával. A tájak, valamint a természeti és kulturális értékek sokszínűsége a látogatók széles köre számára nyújt tartalmas kikapcsolódási lehetőségeket.

A Pilis és a Visegrádi-hegység régóta kedvelt kirándulóterületnek számít. A hegység szívében lévő Dobogókő környéke a hazai turizmus szimbolikus bölcsője. A hegységet sűrűn átszövő turistautak a szabad levegőn testmozgásra vágyóknak és a természeti szépségeket keresőknek egyaránt megelégedést okoznak – az előbbieket meredek kaptatók és magasba törő sziklák várják, az utóbbiakat árnyas patak völgyek és fenséges panorámákat feltáró kilátópontok fogadják.

A Dunától északra a Börzsöny hasonlóan vadregényes, ám kevésbé látogatott hegyvonulatai húzódnak. Itt a természeti értékek alaposabb megismerését érdemes a Királyréten újonnan nyílt lá-

tothatóközpontban kezdeni. A Börzsöny lejtői az Ipoly folyó vadregényes völgyében érnek véget, ahol a mindennapi élet – a folyóhoz hasonlóan – békés mederben, szerényen folydogál.

A hegyvidék a Dunával együtt érkezik meg a fővárosba, ahol nagymértékben hozzájárul ahhoz, hogy Budapestet méltán nevezhessük a természeti értékekben leggazdagabb európai metropolisznak. A világhírű panorámához fogható vonzerőt jelentenek a különleges budai termálkarszt föld alatti kincsei, köztük az ország leghosszabb barlangrendszere, a Pál-völgyi-barlang. Egyedi programot jelent a budai Sas-hegy felkeresése is, ahonnan új nézőpontból tekinthetünk le az alattunk elterülő világvárosra,

miközben a természetvédelmi terület különleges növény- és állatvilágával is megismerkedhetünk. Mindezek a természeti programok látogatóik számára felejthetlenné teszik a várossal való ismerkedést.

A nemzeti park szűkebb és tágabb környezetében a természetismereti bemutatóhelyek mellett több rendezvény is segíti a természeti örökség alaposabb megismerését. Ilyen például áprilisban a Föld napja a Pál-völgyi-barlang kőfejtőjében, szeptemberben a Dömösi Zöld Forgatag, vagy november végén a több tízezer madár „részvételével” tartott Tatai Vadlúd Sokadalom.

FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK

Élmények a vadludak birodalmában

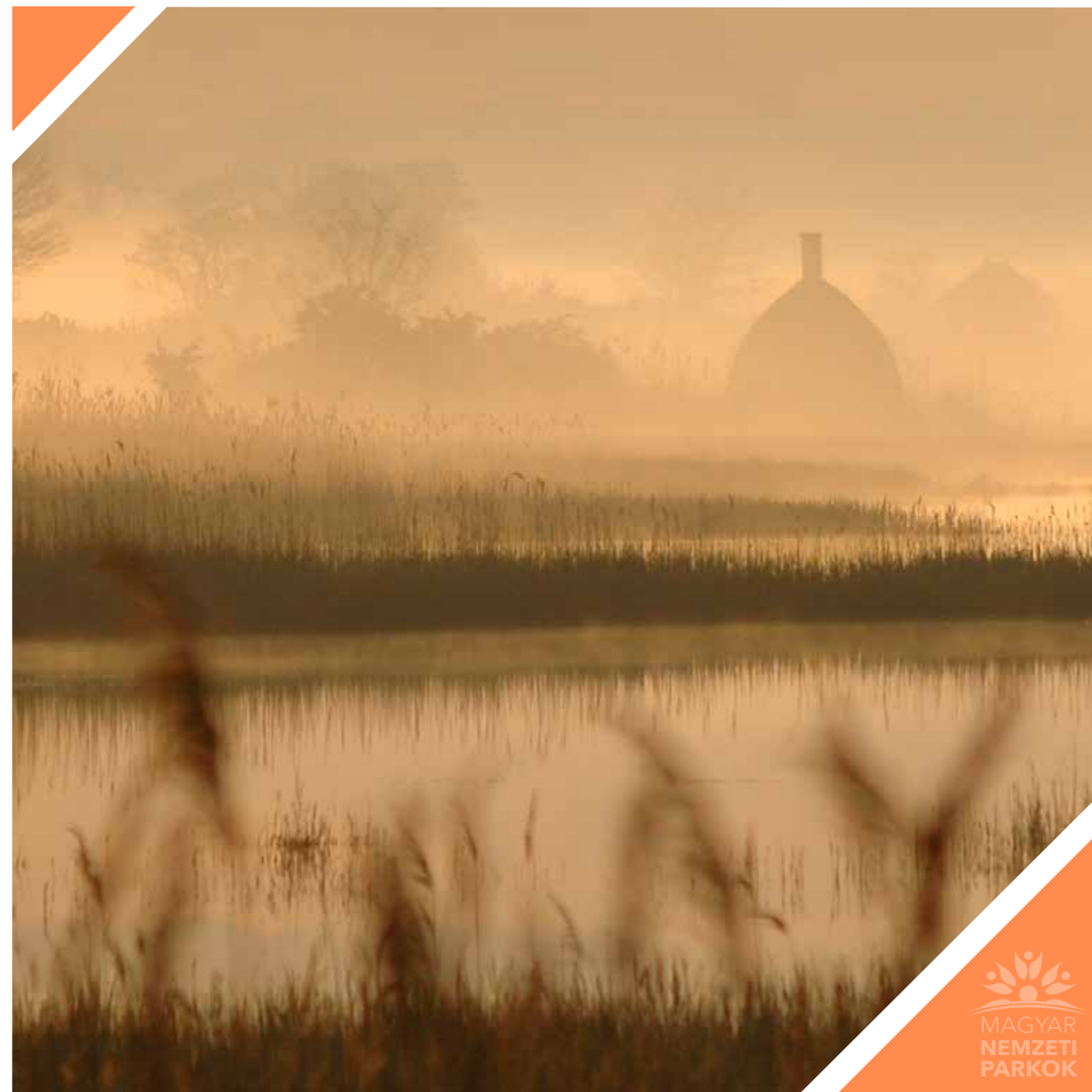
Egy darabka sztyepp a nyugati határszélen – a Fertő vidéke mintha térben és időben elszakadt volna a tágabb környezetében fekvő városoktól és intenzíven művelt mezőgazdasági területektől. Nádtengerbe vesző vízi világ takaros, gólyafészkes falvak gyűrűjébe fogva – ennyi látszik a Fertőből a felületes szemlélő számára. Jóllehet, már így is érződik a táj varázsa, az igazi élményt azok tapasztalják meg, akik kenuval járják be a nádasok labirintusát, közel kerülve a tó milliónyi szárnyas és pikkelyes lakójához.

A fél balatonnyi kiterjedésű Fertő az eurázsiai sós sztyepp tavak legnyugatibb tagja. Magyar oldalának jelentős része nádassal borított vizes élőhely. A tavon és mocsaraiban, valamint a – zömmel már osztrák területen fekvő – Fertőzug szikes tavain vízi gerinctelenek, halak, kételtűek és madarak páratlan fajgazdagsága figyelhető meg. A két országban található látogatóközpontok és egyéb bemutatóhelyek, a Fertő nádasainak labirintusában vezetett kenuutúrák, az igényes falusi szálláshelyek és a tavat övező kerékpárút mind hozzájárul a természetközeli pihenés élményéhez.

A Fertőtől keletre fekvő Hanság valaha áthatolhatatlan lápvilág volt. Nem véletlenül vált a környék szimbolikus alakjává a mocsárban felnőtt, vízi életmódhoz alkalmazkodott vadóc, Hany Istók. Emlékét a róla elnevezett tanösvény őrzi. A láp élővilágát a Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukció keretében megújult területen ismerhetjük meg a legjobban, ahol különösen jó lehetőségek nyílnak a madarak megfigyelésére és fotózására. A vizenyős területek megszabolázása vagy éppen kiaknázása évszázadok óta foglalkoztatja a környéken élőket. Hagyományos arculatukat nagyrészt meg-

őrző falvaik mindmáig harmóniában élnek a környező tájjal. Ahogy azt az itt megtelepült nagy nemesi családok is tették annak idején: a Széchenyiek nagy-cenki kastélyát hársfasor köti össze azzal a hellyel, ahonnan tiszta időben a teljes Fertőt beláthatták. Az Esterházyak pedig – versailles-i ihletre – újraálmodott tájjal keretezték pompás kastélyukat. A Fertő és vidéke mindezért méltán érdemelte ki, hogy kultúrtájként felkerült az UNESCO Világörökség-listájára.

HORTOBÁGYI NEMZETI PARK

Világörökségünk a puszta

A puszta a Magyarországról alkotott kép egyik jellegzetes alkotóeleme. Bár a rideg állattartáshoz kötődő hagyományos pusztai életmód részben már történelem, az Alföld sajátos „vadvilága” szerencsére még nem az. A hortobágyi és nagykunsági szikes pusztákat, legelőket, valamint a Tisza-tó vízi világának egyes részeit magában foglaló park jóval többet nyújt a délibábos „pusztaromantikánál”: bepillantást egy igazi „hungarikumnak” számító tájegység gazdag élővilágába és hagyományos életmódjába.

A legrégebbi – még 1973-ban létesített – és egyúttal legnagyobb hazai nemzeti park egy klasszikus kultúrtáj: magán viseli az évszázados emberi hasznosítás nyomait, amelyeket az itt élő pásztorközösségek legeltető tevékenysége eredményezett. A régi magyar háziállatokat, mint a szürkemarkarhát vagy a rackajuhot ma is nagy számban legeltetik a füves területeken, hozzájárulva a pusztai táj jellegzetességeinek megőrzéséhez. Hortobágyot az UNESCO felvette a kulturális világörökségi helyszínek sorába mint az ember és a természet, „hagyományos és kíméletes földhasználaton alapuló harmonikus együttműködésének kiemelkedő példáját”.

A pásztorvilág jelképes központja a Kilenclyükű híd, a hosszú ideje népszerű hídi vásárok névadója. A mellette álló csárdával és Pásztormúzeummal a gyors pusztalátogatások szokásos célpontja, de a nemzeti park itt lévő látogatóközpontjának köszönhetően a tájat alaposabban felfedezni kívánó vendégek számára is kiváló kiindulópontul szolgál. Utóbbiakat ezenfelül számos tanósvény, vezetett túra, rendezvény és erdei iskola program várja a nemzeti park különböző területein. A terület bejárásához is változatos eszközöket vehetnek igénybe: a hagyományos lovas kocsik és a Hortobágy-halastavi Kisvasút mellett a kalandvágyóbbak egy ló vagy egy kerékpár nyergében is útnak

indulhatnak. Egyedülálló élményt kínál a Pusztaszafari, amely során az ember megjelenése előtt itt élt, a természetvédelem által visszatelepített állat- és madárfajokkal találkozhat a látogató. 2011-ben a nemzeti park mintegy 10 ezer hektáros területén jelölték ki Európa harmadik csillagoségbolt-parkját, amely a természetes éjszakai környezet megóvásával a fényszennyezéstől mentes égbolt látványát és az éjszakai élővilág értékeinek bemutatását hivatott szolgálni. A széles, nyílt síkság fölé boruló, szikrázó csillagokkal telehintett éjsötét „kupola” látványa a nemzeti park meglátogatásának egyik meghatározó élménye lehet.

KISKUNSAĞI NEMZETI PARK

Varázslatos buckavidék

Ha szélfútta homokdűnéket látunk egy képen, bizonyára valamely távoli sivatagos táj részének véljük őket. Pedig nem kell messzire menni, ha élőben is meg akarunk szemlélni néhány homokbuckát: Magyarország közepén, a kiskunsági homokhátságon ősidők óta építi őket a szél. Mellettük számos más különleges táj és élőhely értékeit óvja a nemzeti park, köztük a Tisza menti ártéri erdőket, vízjárta gyepeket, szikes tavakat és pusztákat. A „puszta” fogalma többet jelent egy sajátos élőhelynél, magában foglalja egy mára jobbra letűnt kultúra utolsó emlékeit is.

A Duna-Tisza közén elterülő jellegzetes, síkvidéki tájat változatos élőhelyek sokasága jellemzi. A nemzeti park kilenc tájegysége között megtaláljuk a már említett homokbuckákat, amelyek közül némelyik – például Fülöpháza környékén – fűtakaró nélkül, parányi „sivatagként” emelkedik ki a homoki gyepek tengeréből. Itt alkotnak erdős ligeteket kertéri örökzöldjeink távoli rokonai, a szárazságtűrő borókák. Egészen másfajta élet burjánzik az ártéri erdőkben a Tisza mentén vagy a szege-di Fehér-tavon: vízimadarak sokasága tölti itt élete kisebb-nagyobb részét háborítatlan békességben. Egyes faja-

ik látványos vonulása ünneppé teszi a park meglátogatását – az érdeklődőket minden novemberben várja például a „Fehértavi darvadozás”. Egy másfajta környezetben, Böszörménypusztán pedig áprilisban a tűzokok nászán lehetünk az ünneplő vendégsereg tagjai. A tölgyes erdőszyeppek vagy a szikes puszták és tavak világa a jellegzetes alföldi életformába is betekintést nyújt. Bugacon és környékén, illetve a park néhány más helyszínén a pusztai állattartáshoz kötődő szokásokat elevenítik fel a helyiek, virtuóz állatidomároként is megcsillogtatva tudásukat. A lovak mellett más pusztai háziállatfajták is

megfigyelhetők a bemutatóhelyeken. A hagyományos életvitel mélyebb megismerése iránt érdeklődőket pedig várja a tanyavilág, ahol átérezhetik, milyen szoros kötelékek fűzik az alföldi embert az életet adó földhöz.

A Kiskunság sajátos, nyugodt ritmusú világába minden bizonnal úgy tudunk a legjobban belemerülni, ha mi is „lelassulunk”, azaz a motoros járműveket hátrahagyva barangoljuk be a tájat. Ezek helyett – stílusosan – egy ló nyergében ülve élhetjük át a legteljesebb mértékben a felfedezés élményét.

KÖRÖS-MAROS NEMZETI PARK

Vízjárta puszták vidékén

Honfoglaló őseink az Alföld nagy részén még lápos, mocsaras területeket találtak, amelyeket aztán e vidék későbbi lakói évszázadok szívós munkájával alakítottak át művelésre alkalmas földekké. A 19. századi folyamszabályozások után a vízi világ jórészt visszaszorult a folyók gátakkal őrzött árterébe. A nemzeti park ezeket a különleges folyó menti és a közelükben fekvő pusztai „vadonokat” gondozza, számos ritka állat- és növényfaj számára biztosítva a fennmaradáshoz szükséges körülményeket.

A különálló területegységekből álló nemzeti park az ősi alföldi táj töredékekben fennmaradt löszös és szikes pusztáinak, valamint vizes élőhelyeinek egy-egy darabját hivatott megőrizni az utókor számára.

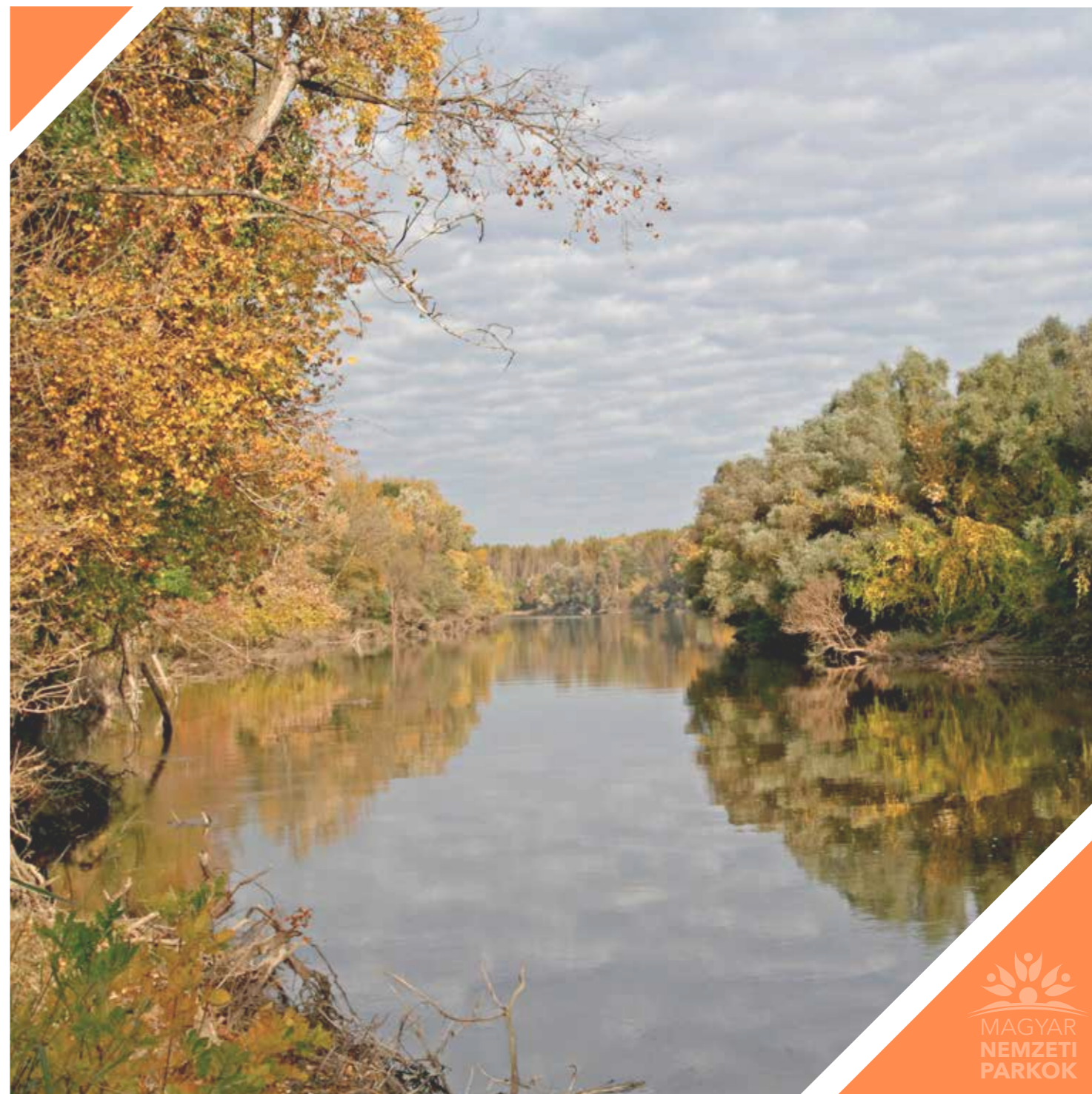
A Körösök és a Maros ártéri erdői, gyepei, a holtágak vízi világa alkotja az értékek egyik fő csoportját. A csendes, ám lélekteli vizek lakói között megtaláljuk a fokozottan védett vidrát, az állandó fészkelő madarak között a fekete gólyát, a rétisast és a barna kányát. A másik különleges élőhelytípust a nagy kiterjedésű szikes puszták alkotják, ahol a sziki mocsarak és tölgyesek birodalmában számos ritka faj él, több közülük a legutóbbi jégkorszak örökségeként. A hagyományos pusztai gazdálkodás em-

lékét pedig az itt legeltetett szürkemarhagulyák őrzik.

A nemzeti park gazdag madárvilága eseménydússá teszi az évszakok váltakozását. A tavaszi és őszi madárvonuláskor parti madarak, vadlibák, darvak ezrei lépik el a vízpartokat, elkápráztatva a megfigyelésükre érkező látogatókat. De a fészkelő fajok életébe és egyedeinek fejlődésébe is bepillanthat a kíváncsi szemlélő, aki olyan ritkaságokkal találkozhat itt jelentősebb számban, mint a kerecsensólyom, a parlagi sas, a kékvércse vagy a kanalasgém. Nem beszélve a nemzeti park címermadaráról, a tüzokróról, amely tavasszal mintha csak a látványosságra vágyó látogatók kedvében kívánna járni egyedülálló násztáncával, a párkeresést segítő „dürgéssel”. Európa

legnagyobb röpképes szárazföldi madarát egész évben megcsodálhatjuk a nemzeti park Réhelyi Látogatóközpontjában.

A szelíd alföldi táj megkönnyíti azok dolgát, akik kerékpáron ülve kívánják felkeresni a védett természeti területeket. Az aktivitást kedvelők emellett a lehető legtermészetesebb módon, azaz egy vízitúra keretében is átélhetik az ősi vízi világ megismerésének kalandját. A túrákat javasolt a szarvasi Anna-ligetben, a nemzeti park Körösvölgyi Látogatóközpontjában kezdeni, ahol interaktív kiállítás, számos nemzeti parki kiadvány és szakképzett személyzet segít felkészülni a terepi programokra.

ÓRSÉGI NEMZETI PARK

Harmóniában a természettel

Gépek és városok uralta világunkban egyre többen keresik a módját, hogyan tudnának természetesebben élni. Vannak helyek, ahol ez az igény a hagyományos életvitel lényegi elemének tekinthető. Ilyen hely Magyarországon az Órség, ahol az ember évszázadok óta harmóniában él a természettel. A nemzeti park egyik legfőbb értéke ezért itt maga a kultúrtáj, a jellegzetes „szeres” településtípussal és a környezetkímélő gazdálkodási módszerekkel. Emellett a Rába menti vizes élőhelyek és az erdők élővilága is a nemzeti park kincsei közé tartozik.

A pannóniai tájak nyugati peremén a honfoglaló magyarok a határok védelmére órállókat telepítettek – innen származik a táj neve: Órség. Az erdőkkel, ligetekkel szabdalgt gyönyörű dombvidéki táj arculatát az itt élő emberek évszázadok során alakították ki apró parcellás gazdálkodásukkal és tájba simuló épületeikkel, fenntartva a természet sokszínű változatosságát.

Az órségi falvak hagyományosan „szerekből”, azaz szétszórtan elhelyezkedő kisebb épületcsoportokból állnak. A szerek világának „szívében”, Szalafő-Pityerszeren található az Órségi Népi Múemlékegyüttes. Három helyben megőrzött

porta épületei példázzák szemléletesen egykori lakóik hagyományos életmódját és kulturális örökségét. A térség jellegzetes termékei közül az egyik egy nagy sikerű rendezvény, a szeptember végén zajló Órségi Tökfesztivál névadójává vált.

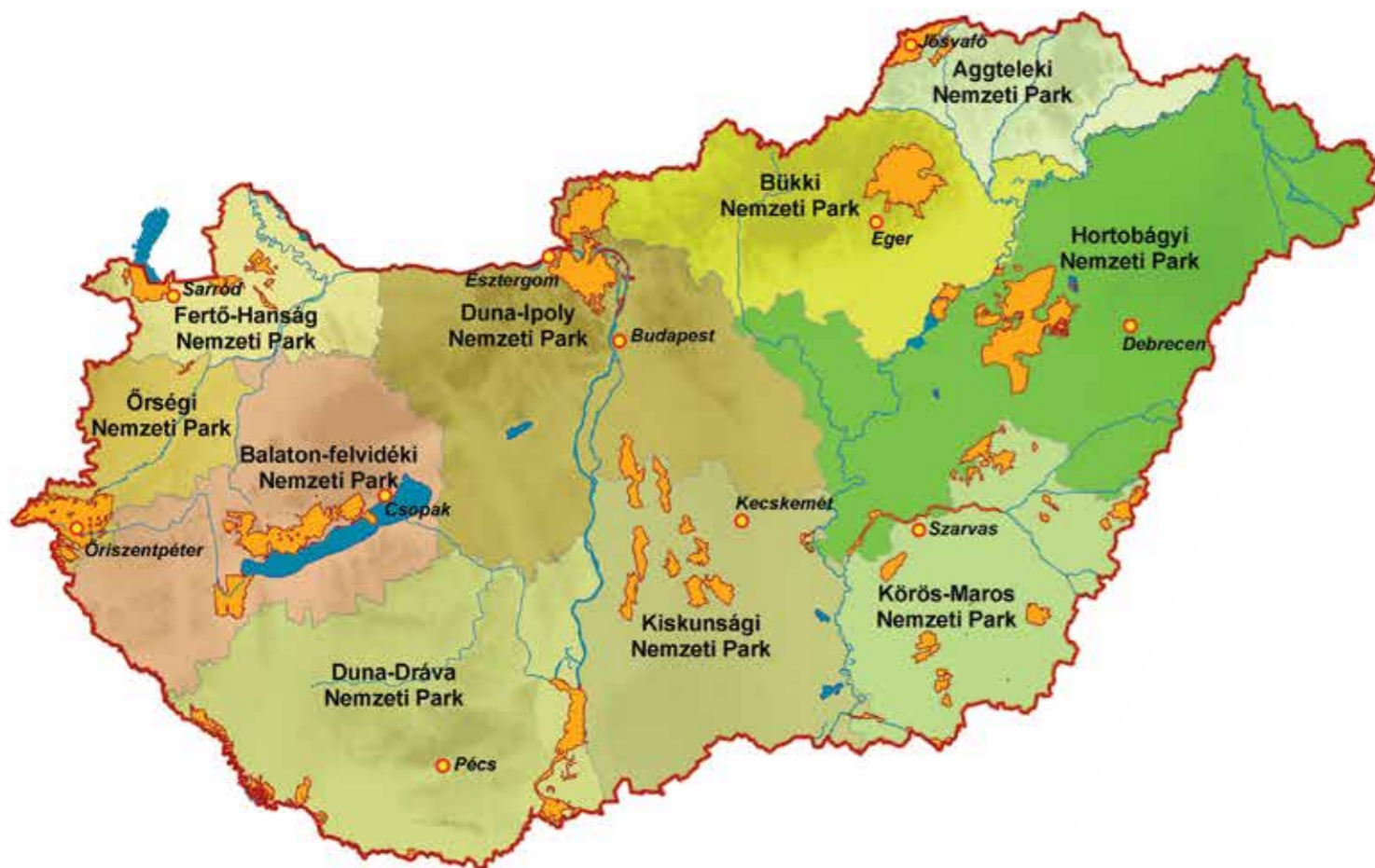
Különleges értékekkel várják a látogatókat a nemzeti park természetes élőhelyei is. Ezek magukban foglalják a Rába Körmentig tartó szakaszát, amely Magyarország egyik legtermészetesebb állapotban megmaradt folyóvize. Ritka élményt nyújt a vidék varázslatos lepkevilágának megismerése, amelyre a legjobb alkalmat az Órségi lepkekaland

című rendezvény biztosítja. A kíváncsi természetbúvárok nagyra értékelik a szőcei tőzegmohás láprétet is, amelynek különleges világát az érdeklődők pallóson sétálva ismerhetik meg.

A nemzeti park területén egyaránt kalandozhatunk gyalog, kerékpárral, lóháton és csónakban ülve – a változatos domborzatú táj a könnyebb kikapcsolódást keresők mellett meglelégedéssel töltheti el a testi kihívásokat kedvelőket is. A kényelmesebb utazók számára pedig a park által fenntartott muraközi ménes lovaival tartott szekértúrák lehetnek csábítók.

MAGYAR NEMZETI PARKOK

JELMAGYARÁZAT

- Nemzeti park területe
- A nemzetipark-igazgatóságok működési területe
- Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság
- Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság
- Bükki Nemzeti Park Igazgatóság
- Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság
- Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság
- Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
- Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság
- Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
- Órségi Nemzeti Park Igazgatóság

Látogasson el a nemzetipark-igazgatóságok központi honlapjára:
www.magyarnemzetiparkok.hu

Keresse a **Magyar Nemzeti Parkokat** a Facebookon is!

Kiadta: Vidékfejlesztési Minisztérium
(www.kormany.hu)

Közreműködő partnerek: Nemzeti Agrárszaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézet
(www.nakvi.hu)

Fotók:

Baráz Csaba, Csonka Péter, Egri Csaba, Előd Réka, Horváth Norbert, Jancsik András, Kalotás Zsolt, Kevy Albert, Kiss Gábor, Kovács Gábor, Máté Bence, Mórocz Attila, Pellinger Attila, Rózsa Sándor, Simon Attila, Sulyok József, Szenthe Zoltán, Tirják László, Vers József, Völgyi Sándor, valamint: ANPI archívum, BfNPI archívum, NAKVI archívum, ŐNPI archívum

A kézirat lezárásának időpontja:
2014. május

Ingyenes kiadvány

